

YRKESDELTADELSE. Forskning tyder på at ekteskapet kan hemme kvinnens karrièroutvikling – men ikke dersom mannen tar sin del av hjemmearbeidet.

Glasstaket og ekteskapet

Ukeslutt

MARI REGE
professor i økonomi,
Handelshøyskolen,
Universitetet i Stavanger,
Økonomisk institutt,
Universitetet i Oslo

Skilsmisse. Siden 1960 har antall skilsmisser økt betraktelig. I dag ender over 40 prosent av alle ekteskap i den vestlige verden med skilsmisse. Mange forskere knytter økningen i antall skilsmisser til kvinnens økte yrkesdeltagelse.

Spesialisering. En hypotese har vært at kvinnens yrkesdeltagelse har gjort mannen og kvinnen mindre avhengige av hverandre og dermed redusert nytteverdien av ekteskapet. Ideen er at ektepar kan tjene på å spesialisere seg i hjemme- og utearbeid på samme måte som forskjellige land kan tjene på å spesialisere seg i forskjellig produksjon og handle med hverandre. Ektefeller som deler på hjemme- og utearbeid går glipp av denne spesialiseringsgevinsten og vil derfor få et mindre stabilt ekteskap.

Sosiale normer. En annen hypotese har vært at ekteskapet fremdeles er styrt av sosiale normer fra fortiden. Ideen er at ektefeller som bryter tradisjonelle kjønnsroller, hvor mannen er hovedforsørger og kvinnen tar det meste av arbeidet med hjem og barn, opplever mindre sosial støtte fra familie, venner og kolleger. Den manglende støtten fra omgivelsene kan føre til økt konflikt i ekteskapet.

Kjønnsrollekonflikten påtvunget av omgivelsene kan eskalere dersom mannen ikke tar sin del av hjemmearbeidet og kvinnen blir dobbeltarbeidende. Den kjente sosiologen Hochschild skriver i boken *The Second Shift*: «the more severely a man's identity is financially threatened – by his wife's higher salary, for example – the less he can afford to threaten it further by doing «women's work» at home».

«Selv om nesten like mange kvinner som menn er i jobb i Norge, er det flere tegn på at norske kvinner stanger i et glasstak.»

En tredeling av foreldrepermisjonen kan være et viktig institusjonelt grep for å fremme likestilling i hjemmet og på arbeidsplassen, skriver Mari Rege.

ILLUSTRASJONSFOTO: SARA JOHANNESSEN/SCANPIX

Både spesialiserings- og normhypotesen betyr at ekteskapet hemmer kvinnens mulighet til å lykkes i arbeidslivet. Dette er fordi kvinnen står overfor en avveining mellom karrièroutvikling og et lykkelig ekteskap. Forfremmelse kan true mannens rolle som familiens hovedforsørger og dermed føre til økt konflikt i ekteskapet. Alternativt kan kvinnens forfremmelse redusere nytteverdien av ekteskapet ved å fjerne spesialiseringsgevinsten.

Slik kan ekteskapet bli et glasstak for kvinnens deltagelse i arbeidslivet.

USA og Tyskland. En studie av Lynn Prince Cooke publisert i tidsskriftet *The American Journal of Sociology* (september 2006) finner resultater konsistente med normhypotesen. Studien benytter data fra tidsbruksundersøkelser i perioden 1985–2000 fra USA og tidligere Vest-Tyskland og undersøker sammenhenger mellom kvinnens yrkesdeltagelse, mannens deltagelse i hjemmearbeidet og sannsynligheten for skilsmisse.

Studien finner at jo mer kvinnen jobber, jo større er sannsynligheten for at ekteskapet ender

med skilsmisse. Det interessante er at i Tyskland gjelder dette for alle ekteskap – uansett hvor mye mannen jobber i hjemmet, mens i USA gjelder det bare i ekteskap hvor mannen ikke tar del i hjemmearbeidet. I Tyskland er det ekteskap med tradisjonelle kjønnsroller som vedvarer. I USA derimot, vedvarer ekteskap hvor begge parter deler på hjemme- og utearbeid.

Forskjellige normer. Hva kan forklare forskjellene mellom USA og Tyskland? Cooke mener at forskjeller i institusjonelle forhold har gjort at ektepar som deler på hjemme- og utearbeid i større grad opplever sosial aksept i USA enn i Tyskland. I Tyskland har institusjonene støttet opp om et tradisjonelt kjønnsrollemønster. Det har vært betydelige skattefordeler knyttet til å ha en hovedforsørger. I tillegg har svært korte skoledager gjort det vanskelig for mødre å komme seg ut i arbeidslivet. Selv om et tradisjonelt kjønnsrollemønster fremdeles er gjeldende i USA, har ikke institusjonene forsterket dette på samme måte.

Cooke underbygger argumentasjonen med en spørreundersøkelse som viser at både kvinner og menn i Tyskland, i større grad enn i USA, gir sin støtte til et tradisjonelt kjønnsrollemønster.

Metodiske svakheter. Det er viktig å påpeke at Cookes studie ikke har påvist en årsakssammenheng mellom arbeidsdeling av hjemme- og utearbeid og sannsynligheten for skilsmisse. Selv om studien kontrollerer for en rekke bakgrunnsvariabler, kan det være systematiske uobserverbare forskjeller mellom de som velger et tradisjonelt kjønnsrollemønster og de som velger å dele på hjemme- og utearbeid. I tillegg er det mange andre forhold som skiller USA fra Tyskland og til de institusjonelle forholdene som Cooke trekker frem.

Norsk glasstak. Selv om nesten like mange kvinner som menn er i jobb i Norge, er det flere tegn på at norske kvinner stanger i et glasstak. Mer enn 40 prosent av kvinnene jobber deltid. Mindre enn en av fem toppledere er kvinner. Kvinners månedslønn utgjorde i gjennomsnitt 85 prosent av menns månedslønn i 2008, viser tall fra Statistisk sentralbyrå.

Noen av disse forskjellene kan skyldes at mor har valgt det selv. Studiet til Cooke tyder imidlertid på at disse valgene styres av omgivelsenes forventninger til hvordan kvinnen og mannen skal bidra i hjemmet og i arbeidslivet.

I diskusjonen om en tredeling av foreldrepermisjonen hevder mange at familien selv må få velge hvordan de ønsker å dele permisjonstiden. Men er det et fritt valg? I hvilken grad styres dette valget av omgivelsenes forventninger?

En tredeling av foreldrepermisjonen kan være et viktig institusjonelt grep for å fremme likestilling i hjemmet og på arbeidsplassen.

Takk - og beklager!

Debatt

KJETIL SVORKMO BERGMANN
kommunikasjons-
direktør,
Innovasjon Norge

Saksbehandling. Vi vil takke Carl Henrik Amundsen for at han i Aftenposten torsdag forteller sin historie om hvordan han opplever Innovasjon Norge og vår saksbehandling. Jeg beklager måten vi har behandlet ham og hans søknad på.

Dette er absolutt ikke slik vi skal være. Vi i Innovasjon Norge har snakket mye om hans innlegg i Aftenposten. Vi mener vi har gode rutiner og retningslinjer for å behandle søknader, men disse er i denne saken ikke blitt fulgt.

Serviceerklæring. Det finnes knapt noe mer frustrerende enn ikke å få svar. I Innovasjon Norge har vi en serviceerklæring på seks punkter. Den skal anvendes i alle sakene vi behandler:

- Du får nyttig informasjon om hva vi kan tilby deg.
- Du blir møtt med interesse og respekt.
- Du får tilgang til kompetanse og tjenester som er tilpasset dine behov.
- Du får en foreløpig tilbakemelding på din henvendelse i løpet av tre arbeidsdager.
- Du får en rådgiver som er opptatt av dine resultater og følger deg opp.
- Du får tydelige svar og begrunnelser innen avtalte frister.

For oss er det viktig at du som søker får en rask tilbakemelding. Du skal vite at saken er registrert mottatt. Du skal få en kontaktperson du kan diskutere fremdriften i prosjektet ditt med. Deretter er det viktig at vi behandler saken så raskt som mulig slik at dersom du får avslag, kan du jobbe videre med det som utgangspunkt. Det ligger mye arbeid bak å forfatte en søknad, og spenningen som følger kan være utmattende. Derfor skal vi «kvittere ut» sakene med enten tilsagn eller avslag snarest mulig.

Behandles ordentlig. Innovasjon Norge er med i 9000 kundeprosjekter hvert år. I 2010 ga vi tilsagn på 5,3 milliarder kroner til norsk næringsliv. Uansett hvem søkeren er og hva prosjektet går ut på, skal alle behandles ordentlig. Vi bidrar til arbeidsplasser, innovasjon og internasjonalisering. Vi søker gode ideer og jobber hver eneste dag for at Norge skal bli et land der gode prosjekter florerer og har god grobunn.

Vi har invitert Amundsen til et møte, og vi ser frem til å få ryddet opp i saken.

Hver fredag i Aftenposten

Mari Rege
Professor UiS

Christen Sveaas
Gründer og investor

Kristin Skogen Lund
Konserndirektør

Alexandra Bech Gjovr
Advokat

Kjetil Storesletten
Professor UiO

Dani Rodrik
Professor Harvard